

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.
 Előfizetések és hirdetések helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.
 Helyben előfizethetők: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben.
 Egyes szám ára 5 kr. o. é.
 Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordautca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, 1-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.
 Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haenstein és Vogler (Nener-Markt 11 sz.), Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Pesten: Haenstein és Vogler Uriutca 13. Lang et Schwarz, Fördőutca 1. Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart.
 Nyitlatter sora 20 kr.

Előfizetés

„Kolozsvári Közlöny“-re.

Megjelen naponként egész nagy iven.

Előfizetési árak: egész évre 12 ft. o. é.

Félévre 6 frt. o. é. Évnegyedre 3 „ „ „

Az előfizetések egyenesen a szerkesztőséghez küldendők be.

Az előfizetés minden hó 1 és 15-kétől megújítható.

A „Kolozsv. Közlöny“

szerkesztősége.

Egyetemünkről.

IV.

Az együvértartozás érzete, egy közös szellemnek élénk izgalma megbecsülhetetlen kincs az ifjúságnál; ha nincs, ennek teremtése, helyes irányban vezetése nemes feladat, s a ki ennek kivételére vállalkozik, ép oly hasznos szolgálatot tesz a tanúgynek, mint az általános műveltség előmozdításának. E tekintetben a letűnt egyetemi évet nem sorozhatjuk a szerencsésebbek közé.

Tudja Isten, de az ifjúság között hiányzott ama magasb, láthatatlan, s csak hatásai-ban észrevehető szellemi láncz, mely az egyfelé törekvés ideális kinyomata szokott lenni. Nemcsak a tantermeknek kell találkozási helyül szolgálni, nemcsak az előadásoknak kell ama közös szellemi forrásokat képezni, melyek után a lélek szomjazik; a rokon lelkek kölcsönös érintkezésének ama szüntelen tartó processusa, mely minden testületnek lényeges alkotó-elemét képezi, szint oly fontos képző eleme a műveltségnek, mit tekinteten kívül hagyni tiltja az ifjúság jól felfogott érdeke.

E tekintetben meg is indultak az agitatók az év elején. Önképző és olvasó kör felállítása hangzott minden felé. Az eszmét oly mohó lelkesültséggel tette az ifjúság magáévá, hogy a siker már már biztosítva látszott.

Jól esett az embernek azon egylet keletkezésére gondolni, mit az ifjúság saját nemes intencióiból kifolyólag kezdeményezett, hogy legyen egy hely, mely a komoly szórakozás, a szellemi művelődés terjesztését tűzte feladatául. Bizony ideje lett volna már belátni, hogy nem csak a kávéházak bűzhödött légköre a hely, mely a szórakozás és élvezet ezer meg ezer csáb-nemeivel kínálkozik, hanem vannak az ifjúságnak szellemibb feladatai is, melveket elhanyagolni önmaga ellen elkövetett bűn nélkül nem lehet.

Reményeket kötöttünk e kör működéséhez. Volt is vitatkozás, oratori viselkedés, de eredmény semmi. Az év bezáródott, de az önképző és olvasó kör életjeleit sehol sem látjuk.

Mondhatják némelyek, hogy egy év sokkal rövidebb, semhogy egy ily intézmény életjelt adhatna magáról. Mi meg azt mondjuk, ha az ifjúság némely részében kevesebb lett volna a személyes feltűnési viselkedés, a heteken át tartó disputálási szenvedély, s ezek helyét a komoly alkotási vágy, a szerény, zajtalan munkálkodási ösztön foglalta volna el, mely nem gyönyörködik a hangzatos fraziszokban, a nagyszabású szónoklatokban, ha így történt volna minden, megvagyok győződve, amaz egylet ma eredményeket is volna képes felmutatni.

De hiában, e tekintetben sem tagadjuk meg őseink szokását. Nagyon szeretjük a hosz-

szura nyújtott lelkesültséget, mit tapsokkal szoktak megkoszoruzni, kevésbé a komoly törekvést; sok van bennünk a füstből, de kevés a tüzből, aztán így történhetik meg, hogy sok üdvös eszmét annyira elringatunk, míg utóljára a sok legyezgetés következtében csendesen elszenderül.

Nem vagyunk elég practicusok; ez áll különösen ifjúságunkról. Szeretjük a helyzetet idealizálni; az eszméket szeretjük a szódagály bűvös burkolatába takarni, a helyett, hogy az alkotások mezejére lépünk.

Az a hirhadt magyar szalmatűz sohasem bizonyult be kézzelfoghatóbban, mint ép az egyetemi ifjúság zöménél.

A mily nagy volt lelkesültsége eleinte, ép oly hideg, érzéketlen lett később, s ezért nem élvezhette már ez évben is jótéteményeit egy oly intézménynek, melynek kiszámíthatlan hordereje van szellemi élete előmozdítására.

Maradt annak, a mi volt (tiszteltet a kivételeknek) a régi gyakorlat erőt vett rajta a tudományos műveltség kiszámíthatlan kárára, szóval: az ifjúság nem tette meg kötelességét e nemes intézménnyel szemben, s még akkor is, midőn nagyobb érdeklődés volt észrevehető magatartásán, inkább egyesek befolyása, mint saját nemes intenciója észlelhető eljárásán.

Mikor tanulunk meg már önlábunkon járni? Mikor fogunk egy eszméért belső meggyőződésből lelkesülni, azért nem szóval, de tettel áldozni? V

A kolozsvári kereskedelmi és iparkamara, mint kiállítási fiók-bizottság — az általa gyűjtött 1600 frt s az országos végrehajtó bizottságtól nyert 600 frt össz. 2200 frt segélypénzt az alább következő iparosok, gazdák és művészek közt osztotta ki, a kik mindenké kötelezte magát arra, hogy a bécsi világkiállítást tanulmányozni fogja, s tapasztalatairól a szakához tartozó iparosoknak nyílt előadásban számolni fog. A mint a névsorból látható, a kamara igyekezett minden nevezetesebb iparágra s a gazdaság és szellemi munka képviselőire tekintettel lenni. Ezen kívül a csizmadia társulat a kamara felszólítására saját költségén felküldi a kiállításra Mamicza János fő czéhmestert, s így köz költségén 27 egyén utazik fel.

A felküldendők ily nagy számát az aránylag csekély összeggel akkép leheté eszközölni, hogy a választottak közül a következők u. m. Hantz Samuel 20 frtot, Matusek József 20 frtot, Wincze István 25 frtot, Jaklovczyk János 20 frtot, Böckel Karoly 20 frtot és Antkó János 20 frtot visszabocsátottak a kapott segélypénzből a kamara rendelkezésére, miután vagyoni állásuknál fogva magukat az áldozatra képeseknek tartották, a mely községükért iparos társaik érdekében legyenek méltánylaltal megemlítve.

A választottak névsora következő: 1. Böhm János, építész. 2. Losontzi Antal, ácsmester. 3. Klósz József, szobrász. 4. Simonfi István, gépész segéd. 5. Székely József, kovács. 6. Hantz Samuel, szűrszabó. 7. Wincze István, szűcs. 8. Matusek József, cipész. 9. Seemann József, mülakatos-segéd. 10. Honigberger Károly, rézműves. 11. Jaklotzky János, takács. 12. Horváth Károly, kerekész. 13. Antkó János, szíjgyártó. 14. Böckel Károly, esztergályos. 15. Szucsáky Imre, szabó. 16. Köleséri János, asztalos. 17. Klimes Károly, kocsigyártó. 18. Szentpéteri Gabor, timár. 19. Spaller Károly, fazakas. 20. Tokos Zsigmond, szabóság. 21. Czerni Antal, konyvkiadó. 22. Fodor Lajos, kőmetsző. Ezen kívül a gazdaság köréből. 23. Hutter Samu, méhészt és zsemles. 24. Vékony Gabor, tanár segéd a k-monostori gazdasági tanintézetben. 25. Szentgyörgyi Lajos, gyümölcsész és k-magyarutcai egyes népisokla főtanítója. Vegül a művészet köréből: 26. Kőváry Endre, festész.

A kereskedelmi és iparkamara. Kolozsvárt, július 26. 1873.

Krémer Ferencz, alelnök.
 Gámán Zsigmond, titkár.

A nemzetközi jury tagjainak Buda-Pestre érkezése.

A nemzetközi jury tagjai két gőzhajóval indultak el Bécsből, a „Franz Joseph“ és „Iris“ névűekkel. Összesen 450-en jöttek, s e számból 90 a szép nemé. Sztupa György az ünnepélyre rendező bizottság részéről még reggel eibök ment Nagy-Marosra, s ott várta be a két hajót, közölve az elszállásolásra vonatkozó tudatni valókat.

Az iparosok köre által az érkezők üdvözlésére küldött „Fiume“ ebéd után fél 2 órakor hagyta el a pesti partokat, válogatott és nagyszámú közönséggel. E gőzhajó Vácra fél 4 órakor érkezett meg, s az ottani kikötőnél várt, majdnem négy óra hosszat. Kissé sivár időtöltés volt, miután a városba menni nem látszott tanácsosnak az otthagyas fenyegető körülménye miatt. Utóljára is azonban akadt cigánybanda, mely eljött a hajóra mulattatni, s hogy táncz is nem kerekedett, csak a helyszükén mult.

Esti 7 óra körül, miután a kanyargó folyam már vagy 6 gőzhajót a várva vártak néztünk, s a távolban feltűnedező tutajokat is gyanuba vettük, végre tehát 7 óra körül a hegyek közül kibukkanó Dunán erősen füstölő két gőzhajót pillantottunk meg, melyeknek tarka-barka zászlódiszítványait is kivethették. A váci parton taraczkok dördültek meg, gőzhajónk fütttyentett, feloldta köteleit s az érkező két hajó felé kanyarultunk.

Elő a „Franz Joseph“ s ennek nyomában az „Iris“ jött, mindkettő teljes díszben fellobogozva. Szótávolba jutva, megharsant az „éljenzés“, melyet a váci partra összegyűlt közönség is teljes erővel viszhangozott. A két hajó vendégei pedig kendő és kalaplobogattalással viszonozták.

A 3 hajó ezentul együtt folytatta útját, meglehetősen közelségben. Ha szemközt jövő hajó miatt közelebb kellett egymásból menni, az éljenzés, kalap- és kendőlobogtatás mindannyiszor megújult. Vác alatt, a jobboldali parton egy nyárilaknál még taraczlövődözések fogadtak. Az idő kellemes volt.

Már elmúlt 8 óra, midőn a főváros ezerlámpájú partjai feltűnedezték. Ó Budánál a hajógyárbeli munkások zenekara üdvözölte először a hajókat a Rákoczy-induló hangjaival. A 2-ik üdvözlés a lánchidről érkezett, melyet nagy tömeg lepelt el, s onnan küldte le „éljenek“. Fél 9 re volt, midőn a gőzhajók a pesti parthoz érve, általános éljenzés közt kikötöttek.

A város több épületére már délelőtt zászlókat tűztek ki. A dunaparti házak a lánchid, gőzhajók és kikötők fellobogozása a délutáni órákban kezdődött el. Némely dunaparti ház szőnyegekkel is volt díszítve, s több ablak kivilágítva.

A corsón, hol az esti órákban mindig nagy tömeg hullámozik, most már 7 óra körül alig lehetett járni. Később mind a corso, mind a rakpart egészen el volt leve, s városi darabantok és huszárok lárdoztak, hogy a közlekedésre hely maradjon s a kikötőkől szabadulni lehessen.

A bécsi hajók kikötőhelyén várt a város bizottsága, magyar díszruhába öltözve, s H. Vas Ignác, mint elnök, következő rövid magyar beszéddel üdvözölte vendégeinket.

„Milyen tisztelt uraim! Önök, engedve hazánk fővárosra meghívásának, hogy egyikét azon országoknak, melyeknek munkássága kőpét a közkiállításon vették, s melyről oly sok elletést halottak, saját szemlélődésük s tapasztalukból ismerhessék meg. Nekünk jutott a kiváló szerencse, önöket, igen tisztelt uraim, mint a közművelődés és haladás mindmegannyi kipróbált munkásait, hazánk fővárosra örömmel látott vendégeiké üdvözölhetni, s midőn ezen küldetésünket teljesítjük, tesszük ezt magyar öszinte szívvel. Isten hozta önöket!“

Ezután az elszállásolás következett, mire a következő szállodák vettek igénybe: Hungaria, angol királynő, vadászúrt, magyar király, Európa és Frohner. Egy egész legió hordár is foglalkozott, s 25 magánfogat és 120 bókocsi volt megrendelve. A legtöbb szálloda azonban alig néhány lépésnyire lévén, sokan gyalog setáltak át a hajóról.

Még ma este elfogadó estély volt a fényesen kivilágított redontban, melyhez csak 9 óra után kezdtek gyülekezni a vendégek. E.

A földadó kataszterről

ezt olvassuk a „Reform“-ban.

„A jelenleg fönálló adókataszter adatai hibásak: ez a mi véleményünknek sarkpontja. Ennél fogva azt javítani kell. Egyáltalában elvetni nem lehet, miután — ha talán egyes esetekben az egyes érdekelték bűvös machinációi, illetőleg az eljáró tisztviselők megvesztegetése vagy rosszindulata folytán csuszolt is be a hiba, — a tényleges adóalapnak megfelelő tőke összeg összeolvadt az illető birtok forgalmi értékével és jó edelmével. Miután pedig 23 év alatt ezen birtok közül fölötté kevés maradt ugyanazon kézben: természetesen következnek, hogy nagy szigorúságban nem azokat büntelnék, a kik netalán visszaélést követtek el, hanem harmadik, jó hiszemű tulajdonosokat, a kik vételaraikba s b. beleszámították az adóteher tőkeösszegét is. Ugy, hogy fölötté igaztalan, helytelen és gyakorlatiatlan volna azok megbüntetésére vetni el a tényleg fönálló adóalapot, s csinálni helyére tabula rászt, a kik talán hibásak voltak, miután ezáltal először minden tényleges birtokos büntetnék, másodsor a tényleges bűnösök nagy valószínűséggel kisiklanának a büntetés alól, miután az ő kezökön aligha van meg már ugyanazon birtok.“

Ugyanaz áll a földjavításokra nézve is. E társaságok, melyek sok tekintetben csakugyan megváltoztatták az egész országot, nagy költséggel tették azt. Milliók és milliókát költöttek rá. Kérdés: vajjon helyes-e nemzetgazdaságilag és politikailag ezen befektetéseknél az adó súlyát egyszerre hirtelen úgy felemelni, mint az oly birtokosok, melyeknél a föld termeszete, s nem a gazda munkája, fáradsága és költsége teremtette a talaj jóságát? Szerintünk ezen változások, melyek tagadhatlanul léteznek és pedig nagy mérvben léteznek, ismét hatalmas okot szolgáltatnak arra, hogy a régi adóalapot, — melyre támaszkodva hajtattak végre a meliorációk, — nem lehet semmivő tenni, s ez által a nálunk ugyanis oly ritka nagyobb mérvű befektetéseknél örök időkre szárnját vágni.

Minthogy pedig e viszonyok már 23 év óta ugyanazon alapon nyugvó változások: világosnak látszik, hogy e viszonyok a gyakorlati élet ezer meg ezer változatában annyira megcsontosultak, miszerint felő, hogy esetleg a földhitelre nézve valóságos krízist idézhetne elő ezen alapon teljes figyelmen kívül hagyása.

Szerintünk tehát az új adóalapot egyik tétel a régi adóalap, s ennek revidálásánál — melynek szükségét mélyen érzi az egész ország, — legközelebb fekvő eszköz a „forgalmi érték adatai“, a melyek megszerzethetők a vételárak, haszonbérék, s ese leg az értékbecslés által.

Ezen adatok a lehető legkönnyebb szerrel gyűjthetők meg — föltéve, hogy a művelési ágak és klaszifikáció fölvetele ugyanaz marad mind a két esetben — még esetben is ezeken túl a tiszta jövedelmi kataszterről meg kellene állapítani a tíz éves átlagos termést, átlagos műveltetési költségeket és átlagos eladási árakat: adlig az értékbecslésnél egyetlen fix számot kell adni, mire a leg-egyszerűbb földmives is képes.

Es ez egyszerű mód által jobban kitalálható a valóságos adóalapul vehető tiszta jövedelem, mint a javaslat hosszas, átlag számítási módosítai mellett. Mert a tiszta jövedelmi kataszterről csupán egyes momentumok jönnek kifejezésre; az értékek minden momentum együttes kifejezésre jut. A vevő vagy bérlő — s ezután alapul meg a bécs is — tudja legjobban: mily tőkét fog jövedelméztetni az illető birtok.

Az áll, hogy a forgalmi érték szerint evalvált tiszta jövedelem inkább kedvez a kis birtokosnak, ki csekély földjét intenzíve műveli, mint a nagy birtokosnak; hanem ennek segítségével ott van a nagy birtokos nagyobb tőkepepességében, ki gépeket, fundus instructust jobban szerezhet, s ez által ő is képes az intenzivitás oly magas fokára.

Ezen módozat pár millióval olcsóbb, egyszerűen azért, mert nem olyan nehéz kes, oly adatokkal dolgozik, melyek kézzel vannak, könnyen megszerzethetők, úgy hogy csaknem az egész művellet elvégezhető önkormányzati uton, nem kell hozzá sem 6.000.000 frt, sem 16.000 bu-reaukrata.

Ezenkívül ezen módozat az időközönként (s a törvényhozás döntendi el: mily tartalmu le-

gyen ezen időköz) okvetlen szükséges revízióknál is könnyen alkalmazható, mindannyiszor könnyen ellenőrizhető, kevés költségbe kerül és igazságosabb is.

Föltéve ugyanis, hogy a művelési ágak fölvétele és az osztályozás ugyanolyan módon állapíttassék meg, mint a hogy jelenleg javasoltatik a törvényjavaslatban, még akkor is elmaradna nálunk a tíz évi állagossági, a tíz évi állagossági miveltési hiadások, a tíz évi állagossági eladási árak csaknem lehetetlen kiszámítása, el az ezzel járó bürokratikus tömegtelen munka, s e helyett egyetlen tisztá adatlunk volna, a mely dolgot természet szerinti minden — a föld jövedelmességére befolyással levő tényezőit egységes, világos kifejezésre hozna.

Mélyen meg vagyunk győződve tehát most is, hogy a zökkenés elkerülésére, az igazság mentésére leghelyesebb mód az, mit mi ajánljuk, t. i. a jelenleg fenálló kataszter s a forgalmi érték adatainak átlagán evalvált adóalap, s ez nemcsak politikailag helyes és igazságos, hanem olcsó, méltányos és állandó revideálásokra alkalmas, azonkívül a kisbirtokost nem nyomja el s a földmélőorációt is elősegíti.

Vannak mellettünk nemcsak elméleti, gyakorlati tekintélyek is.

Az immediát bizottság — mely pedig jeles szakemberekből állott — e véleményt hirdette; az 1869-ki földadó-enquête által megkérdezt gazdák tekintélyes része ezt javasolta; s végül az Andrási kormány, (az igaz, nem Kerkapoly ur finanszminisztersége alatt) az adóreform-bizottságoknak szintén e módozatot ajánlotta.

A „Pesti Napló“ a czimkér- désről.

Kolozsvárt, jul. 22

Igen tisztelt szerkesztő ur! Már egy hét óta vizsgálom, és pedig különféle variációban, a „M. Polgár“ által a világba szórt az az állítás, hogy a kolozsvári egyetem fiatalabb tanárai „a nagyságos“ czim adományoztatásáért folyamodtak a miniszteriumhoz.

Ez az állítás alaptalan; ennél fogva nem egyéb pusztá rágalommal.

Egész bátorsággal hivatkozhatom a vall. és köztudományi miniszteriumra, hogy tegye közzé azt a folyamodványt, melyben az egyetem „fiatalabb tanárai“ a nagyságos czim adományoztatását kérték. Ilyenmü folyamodvány azonban nem létezik; nem is adatott be a kolozsvári egyetem sem fiatalabb, sem öregebb tanárai részéről soha, egy miniszteriumhoz sem.

Tény az, hogy a kolozsvári egyetem összes tanárai, egy, éppen „az öregebbek“hez tartozó tanár indítványára, díjos tályzatok megállapítását kérte a miniszteriumtól s kérvényüket az egy. tanács is egészen a magaevá téve, terjesztette fel a miniszteriumhoz.

E kérvényben azonban a nagyságos czimról, vagy annak megadásáról egy árva betű sem foglaltatott. Mint köztudomásu, a kérvény hónapokkal ezelőt akkép intéztetett el, hogy ő felsége a kolozsvári egyetem tanárait is, valamint már azelőtt a pesti tudomány-egyetem és műegyetem tanárait, a 14-ik díjosztályba sorozta.

Ez a valódi tényállás s nem az a légből kapott állítás, hogy az egyetem „fiatalabb tanárai“ nagyságos czimért folyamodtak. Ezen körülményből is megítélhetni, hogy mennyire érdemelhetnek hitelt a „M. Polgár“ ezen adatai is, melyek miután valótlán állításra alapítvák, „ruente fundamento“ maguktól összedőlnek. Már pedig az összes lapok a „Magyar Polgár“ után indultak; nem vették figyelembe a tanári kar többségének nyilatkozatát; sőt a „Hon“ még reményét is fejezte ki,

hogy „a miniszterium a tudós fiatal tanárok éretlen kérvényét teljesíteni nem fogja.“ Egy német lap pedig azt írta, hogy a „M. Polgár“ a nagyságos czimért beadott folyamodványt szóról szóra az aláírók neveivel együtt közölte. Ennyi alaposág terjesztője volt tehát a „M. Polgár“, melynek loyaltásától el lehetett volna várni, hogy az anyai tévedések forrásává vált alaptalan állítását rectificálja.

Akadhatott talán, mint ez másutt is előfordult, s ha tetszik, más egyetemekről vett példakkal is szolgálhatnék, egy-két oly fiatal, és valljuk meg, — öreg tanár is, ki — mintán ő felsége a kolozsvári egyetem tanárokat is abba a díjosztályba rendelte soroztatni, melyben a miniszterialis osztálytanácsosok, a kir. táblai rendes bírák, kir. tanácsosok stb. vannak — a nagyságos czimot talán igényelte, vagy a mennyiben ez némelyek részéről megadott, arra súlyt fektetett; de nem akadt egy sem, és ezt határozottan állíthatom, ki azt „durva erőszak s cynizmussal követelte“ akár általában, akár különösen a hallgatók részéről. Voltak azonban olyanok, kik a tanári czimet a „doctor ur“ czim helyett, melyet a hallgatók a tudori fokkal bíró tanárokkal szemben alkalmazásba vettek, követelték. Részemről is a „tanár“ czimet legmegfelelőbbnek és legszebbnek tartom, minthogy a czimkorsággal vadolt „fiatal tanárok“ egyike sem kívánt a tanári czimnál egyéb czimést, s eddig is attól, ki e czimot megadta, mást nem követelt.

A valódi tényállás ezen előadása után helyreigazító soraimat be is rekeszhetném, ha nem annyira a „M. Polgár“ utóbbi folytatásait, melyek zsebei, melyektől már második ízben a mérsékelt hangulatot megtagadni nem lehet, mint inkább a „Kelet“-nek egy, az öregebb tanárok által is helytelenített s bizonyára csak e lap „nagyfeszítetű“ munkatársától eredhetett közlemény okot nem szolgáltatta arra, hogy az egyetem „fiatalabb“ név alatt összeváltott tanárai ellen intézett rosz akaratú, mert tudva valótlán állításra alapított támadásoknak igazi okát és forrását is megjelöljem; — ha ugyan a t. közönség maga is a forrást nem sejtjen az említett közleményekben felhozott oly adatokból, melyek az egyetem négy falai közt, nevezetesen az ülésekben lefolyt eseményekből merítetvén, csakis az érintett ülésekben részt vett tagok útján juthattak közudomásra, az egyetemi ügyrendtárs 34. §-ának ellenére, mely így szól: „Minden tag, valamint az egyetemi személyzet egy általában az ülésekben tárgyalt ügyek körüli tanácskozás, szavazás és határozatokra nézve titoktartásra kötelezettek.“

A „fiatalabb tanárok“ ellen intézett s mint fentebb kimutattam, alaptalan állításra épített támadás, őszintén szólva, nem másban, mint némely általam egyébként igen tisztelt collega uraknak, az egyetemi fiatalabb tanároknak az egyetem érdekében egyes esetekben tett fellépésével, s az egyetem ügye és szervezésére vonatkozó elvi kérdésekben kifejtett véleménye és nyilatkozataival való elégtelenségében keresendő. Mert hiszen nagy hibát követek el a fiatal tanárok, kik egy vagy más kérdésben az egyetemi intézetek ügyében talán nagyon is szabadelvűnek vagy kihivetlennek tetsző indítványokkal állítottak elő; talán hiba volt tőlük, hogy ki merték véleményüket fejezni például az iránt, hogy a gyakorlati orvosi szakok tanárait kivéve, a többi egyetemi tanárok, ideértve az orvosi elméleti szakok tanárait is (kik közül egyetemünkön gyakorlattal egy sem foglalkozik) melétkeresettel, ha egészen fontos hivatásuk és szakmájuknak akarnak élni, nem foglalkozhatnak; — hogy kimerített továbbá mondani, hogy az egyetemi tanári állással, más rendes, akár állami, akár magán hivatal, összehérhetlen; — hogy minden olyan eljárás, mely úgy az egyetem, mint tanárainak jóhírneve és becsületére például az által háromolhatnék, ha a tanári karnak csak egy tagja is

valamely hallgatónak magán órákat adna, vagy plane a vizsgálat és rigorosumon keresztül vinné stb. egyetemünkről már kezdetben és örökre kiküszöbölendő stb.

Nem akarom én ezuttal feszegetni, hogy a felhozott példákhoz hasonló esetek egyetemünkön fordultak-e elő vagy sem; sőt felteszem és legtöbb tanárról saját meggyőződése után is állíthatom, hogy az egyetem fiatalabb úgy, mint öregebb tanárai hivatásuk és tanári kötelességeik teljes tudatával bírnak. De azt igen is constátálhatom, hogy egy bizonyos esetben az egyetem becsülete és jó hírneve érdekében követett eljárása egy néhány fiatal tanárnak, míg a tanárok többsége részéről helyeslére talált, addig némely tisztelt collega urak azt „incollegialitás“ névvel bélyegezték; pedig az eljárás talán a kellő mértéken tul collegialis volt. Ez tény. Azonban hallgatással mellőzöm e tárgy részleteit, nem lévén czélom a személyeskedés terére lépni, ha csak azt nem kívánják. De nem hallgathatom el, hogy inkább a „Kelet“-nek már több ízben tanusított eljárása nevezhető incollegialisnak. Sőt, hogy mennyire terjed ezen lap tanárszerkesztőjének collegialitása, az eléggé kitűnik abból is, hogy nem rég, még a czimkérés előtt, helyt adott lapjában egy oly közleménynek, melyben hanyagsággal vádoltatik egy különben a külföldön is ismert collegiája — pusztá szakértelem hiánya és tudatlanságból, amint ezt a „M. P.“ maga is felderítette s a gyanusított, illetőleg hamisan vádolt tanár helyes és buzgó eljárását kitüntette.

Továbbá nem mellőzhetem még azt sem, hogy azt is rosz néven vették egynehányan, hogy a jövő évre történő, s legközelebb, közvetlen a czimkérés megpendítése előtt, végbement rector-választásnál a fiatal tanárok jelöltje győzött nagy szavazattöbbséggel, — a mint ezt a hírlapok már közölték is. A külföldön is tanári működéséből kellőleg ismert és kitűnő szaktanár, dr. Schüle Vilmosnak megválasztásából némelyek a „fiatal tanárok“ uralmát következtették. Szándékosan használtam az uralom kifejezést, mert hiszen tény az, hogy éppen az egyetem fiatalabb tanárainak egyenes és egyező akaratából a jelen lefolyt tanévre az „öregebbek“ közül választott egyetemi tisztviselők legtekintélyesebbike, egy más, szintén az „öregebb“ tanárokhoz tartozó collegiával szemben, bizonyára az abszolnt uralom korszakából fennmaradhatott egy oly §-ra hivatkozott, mely szerint neki joga van az egyetemi tanárokat „megfeddeni“.

Megjegyzés nélkül hagyhatom az egyetemi tanárok működésére vonatkozó czélatokat, — az egyetemi rectorának levén feladata annak felülvizsgálata, hogy a lefolyt tanévben a tanszékek kifejtett rendes tevékenységén kívül a szakirodalom terén is, kik és minő tevékenységet fejtettek ki. A mérleg, azt hiszem nem fog kedvezőlen lenni a „fiatal tanárok“ részére. Megjegyzés nélkül hagyhatom a legfeljebb mosolylyal kísérhetem a „Kelet“ nagyfeszítetű munkatársának a „becseppent“ tanárookra tett élcztét is; mert hiszen a multévi október hó elején a „Pesti Napló“, „Hon“, „Reform“ és „Jogtudományi Közöny“ megjelentek, s mint az eddigi tapasztalatok mutatják, helyesen tették meg a kinevezettekkel illető észrevételeiket s kellőleg szellőztették a becseppenteket is, mert a „Kelet“ czikkirójára is kelemetlen lesz vala, ha e kérdés érdemleges tárgyalásába bocsátkozom.

Végül kijelenthetem, hogy a szakadás, melyet némelyek és különösen a „Kelet“ is az egyetemi tanárok közt előidézeni akart, nem sikerült, mert maguk az idősb tanárok legérdemesebb tagjai fájallják a Keletnek előre övett eljárását.

Legyen pedig ezen a „fiatalabb“ és „öregebb“ tanárok közt előidézeni akart szakadásnak mégis anyai eredménye, hogy a „Magyar Polgár“ cikke ellen nyilatkozott és nem nyilatkozott ta-

nárok nevei szolgáljanak dokumentumul arra nézve, hogy egy bizonyos idő, például 10 év lefolyása után az egyetem és tudomány érdekében vajon melyik csoport fog többet vagy kevesebbet tenni!*)

Egy „fiatal“ egyetemi rendes tanár.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, július 29.

— **Hátralékban levő t. előfizetőinket** kérjük, méltóztassanak az illető összegeket hozzánk mihamarabb beküldeni.

A „Kol. Közl.“ szerkesztősége.

— **Fogarasy Mihály** erdélyi nagyerdemű főpásztorunk ma városunkba érkezett az erdélyi kath. igazgató tanács constituálása érdekében.

— **Tudori felavatás.** A kolozsvári m. kir. egyetemen az első jogtud. promotio szerdán d. e. 12 órakor lesz a tanácssteremben. Loncsár ur (a felavatandó) mind három szigorlatot kitűnő eredménnyel tette le. A tudorrá tételt érdekes nyilvános vita fogja megelőzni.

— **A festő művészet is képviselve** lesz városunkból. Örömmel hozzuk tudomásra, hogy iparkamránk e tekintetben megfelelt a közöhatásnak, midőn Kőváry Endre tehetséges és szorgalmas festőnket küldi fel a világtárlatra Kőváry tehetsége eléggé ismeretes több feltűnést okozott képe által, előmenetelére nagy befolyással leend az európai festőművészet termékeinek megismerlése.

— **Keresztesy Pál** papir üzletében Kolozsvárt, azonnal fölvetetik egy jó karból került ifjú gyakoroltnak. Az elsőbbség: a legtöbb természetes ügyességgel bírót.

— **Tüzoltóink** szappanutozai örtornyának befejezésén erélyesen folynak a munkálatok; mint halljuk a rendes őrszolgálatra 12 fizetéses tűzoltó leend alkalmazva, kik egymást felváltva jelenként is rendesen végzendik az éber őrködést.

— **Hory Béla „Nagy napok“** című munkája igen csinos és tetszetős külalakkal fog bírni, melytől igazolandja Keresztesy Pál kiadó jó ízlését. Hogy a beltartalom is megnyeri majd a köztetszést, legkevésbé sem kételkedünk. A munka közelebből már megjelenik.

— **Meglepetés.** Tegnap este sétáló közönségünknek katonai zenészeink kellemesen leplek meg, midőn kivonultak a főtérre s takarodo zenét tartottak. Itt megjegyezzük, hogy ezental nem szombaton lesz mind eddig a takarodo-zene, hanem hétfőn, mert szombaton a zeneestélyeken működik rendesen a zenekar.

— **Kolera.** A városunkban uralgó kolera-járvány nagyon csillapult; vajha egészen véget érne, megelőgelvén az áldozatokat.

— **A kolozsmonostori gazd. intézet** től Vékony Gabor segéd-tanár küldetik fel a kiállításra. Az iparkamra az utóbbi adakozások által oly szerencsés helyzetbe jutott, hogy a kocsigyártók közül Klimes Károlyt, a könyvkötők részéről pedig Czerni Antalt is felküldheti.

*) Megjegyzendőnek tartom, hogy a „Magyar Polgár“ közleményére kelt nyilatkozatot az egyetemi tanárok többsége írta alá. Ez alkalommal távol volt 6 tanár; a jelen volt 34 tanár közül 20-an aláírták; a távollevők közül utólagosan eddig kettő a nyilatkozathoz való csatlakozást szintén kijelentette. A „fiatal“ név alatt egyébiránt oly tanárok is vannak, kik régóta működnek és bizony korosoknak is nevezhetők volna.

Nyomoruság megyen — velők — merre mennek, Nyomoruság marad részül övéiknek

Itthon, s véka gabnát — három asszony együtt Összetéve veszen s úgy ha kenyeret süt!

Nem használnak szitát, csak nagy lyuku rostát
Hogy ne fogja erőst fel a drága korpát.
A sertés s a kutya a korpát nem nyalja
Élelmét a mezőn s imitt amott kapja...

A mint egy asszony a kemenczébe begyújt,
Úrege melegen három négynek helyt nyújt,
Kicsit kever, s dagaszt mindenik magának
Mivel lakat nem kell a lisztes ládának.

Egyik egy kis malét, másik egy kenyérkét,
Harmadik pogácsát, negyedik lepénykét
Dug a jól befűtött kemencze szájába,
Hogy legyen mit vessen gyermeke szájába.

Szük idő! szük idő! be nagy nyomoruság,
Midőn dul, ful, s forrong a béháboruság!
Igy van Csikszék dolga kevés kivétellel,
Czáfoljon meg bárki egy kis részvétellel.

Veres Gergely.

TÁRCSA.

Csik-szék állapota. *)

(1873 jun. jul.)

Zürzavaros idő jár naponkint Csikban
Czikázó villámlás mennydörgéssel nyilban;
Daczol a természet a meglett áldással,
Kinozván a termést kora fonnyadással.

Hideg szellős eső szállangó jegekkel
Ijeszti a népet egész rémülettel,
Félelem s rettegés között zajong a nép,
Tartva attól megint, hogy terménye nem ép.

Tarthat is a szegény székely nemzet attól,
Hogy újból elesik a régvárt falattól;
Szája izén van most a mult évi termés;
S igen sok években — tűz-, árviz-, jégverés.

Ugy elszegényedett az egész nép Csikba,
Hogy kenyerét venni alig alig bírja,
Ha a boldog kelet ételmet nem adna,
Bizony Csikban a nép nagyrészt éhen halna.

*) Ez egyszerű tárgyilagossággal annál inkább sietünk közre adni, mert egy egész derék székely szék anyagi állapotára vet világos s így irányadó környökben is felvilágosító adatot szolgálhat a fontosabb intézkedésekuélis. Szerk.

Onnan szállítatik a szép kukorica,
Melyből fő naponként a sárga puliszka,
Szárason is jól jó az éhes gyermeknek,
Ha egy szeletecskét az ölébe tesznek.

Ritka a rozskenyér az asztalfiába
Borsós árpa diszlik a gyerek markába,
Ez is jó volna ám! ha a korból kelne
S Háromszékre menni érte nem kellene.

Sok régi jó gazda finom arca bőre
Vastagodott meg e folyó esztendőbe,
Bizton megyen kölesön meghitt barátjához
S minthogy annál nem kap, tovább megy a máshoz.

Ennél sem kap semmit, tovább tovább megyen
Mindaddig, míg végre hátorságot veszen
Elmegy a papjához, ennek sincs semmije
Sok alig él, ugy szét-künn veszett mindene!

Elmegy az örményhez kölesönt kér kamatra,
De ez is azt tőle szépen megtagadja,
Azonban még is hát — ha jó földet adna
Olosó árban neki — mindjárt pénzhez jutna...

Meggondolkozik a szegény családapa,
S hogy földjét kezéből ingyen ki ne adja,
Elmegy a harmadik, negyedik faluba,
Ha valahol még is kölcsönpénzt kaphatna.

S még sem jutva ahhoz, drága földjét olcsón
Eladja! sohajt rá! s teng árpán s borsón!

Ur Isten! hozd el már a rég várt aratást
Előbb óhajtók ezt most, mint a kaszálást.

Előbb is megtörtént biz e sok helyt immár,
Hol csak nyüzsgő egér — vágott tarló — mi vár!
Más részét éppen most emészti a rozsdá
A többi — vihártól földre nyomott léha.

Három évig sujtott kenyérelenségen
Ennyi csapás sujt még mezőn a kenyéren!
„Istenem mi lesz már mi velünk így végre“
Sűrűg a munkás nép! sohajtozva égre!

Vetni is pénzen vett magot több helyt e nép
Ehesen emészti, terjedő szegénység!
Igy kedves az adó, kamat, s végrehajtás!
Lévén ez többnyire zálogba foglalás!

Még sem jó sehonnán egy fillér segítség
Szóban sem hallható, hogy volna bár részvét!
„Segíts magadon, mert az Isten is segít!“
Biztat — csak közmondás — minden szegény csikif.

Igy feledjük magunk magunkat el itthon!
Igy feled egy tájat — javából — az állam!
Nem csoda, ha fogyunk, gyengülünk naponta!
Ha ily rákésülés tászik vándor utra!

Igy sokan mentek már Oláh-hon torkába!
Kedves övéikkel keblökbe but zárva!
Mások is szétmentek vasutra — mindenre,
Országzserteré járnak kenyérkeresetre!

Végül megemlítjük, hogy a kül-magyar utcai népiskolától Szentgyörgyi Lajos tanító megy Bácsbe.

— **A hágai állam nyomdában** most egy japáni herceg: Mocas tanulja a betűszedést és nyomást, még pedig oly buzgón, hogy naponként több órát dolgozik a betű szekrényeknél.

— **Düsseldorfban** 270,000 tallér költségvetéssel ujszínházat fognak építeni.

— **Grenwichből** Sir Dávid Salamonsnak halálát tudatják, ki 1835—36-ig londoni sheriff s 1839—40-ig kenti fősheriff, 1855- és 56-ban pedig londoni lordmayor volt, Sir David volt az első izraelita sheriff és békebíró Angliában, s mint ilyen, nagy szerepet játszott ama vitákban, melyek a brit szigetek zsidóságának emancipálása körül merültek fel.

— **A párisi paláis** royalban Spinelli nagy ékszer kereskedéséből százötvenezer franknyi ékszereket loptak el, a tolvajokat Mentonéban fogták el, köztük van Spinelli 16 éves fia, és egy öccse.

Arjegyzék. Jul. hó 27-én tartott hetivásárról (alsó a. mő középár.) Tisztabuza 7 ft. 50 kr. Elegybuza 7 ft. 10 kr. Rozs 5 ft. 42 kr. Arpa 2 ft. 82 kr. Zab 2 ft. 10 kr. Törökbuza 4 ft. 30 kr. Pityóka 3 ft. 20 kr. Marhahus fontja 23. Kolozsvártt, hó jul. 27-én 1873.

605—1873 tan. eln. sz.— Kimutatása a Kolozsvár sz. kir. városban uralgó cholera járvány állásának 1873-ik évi jun. 18-tól kezdve 1873 évi július 28. este 12 óráig.

Helység neve Kolozsvár sz. kir. város	Lakosság száma	A betegség kiütés napja	Ezekből		Jegyzés.
			meg- gyó- gult	meg- halt	
Julius 1. 1873.	26,382	18/6	119	3	
Felek község			8	1	
Összesen	135		127	4	
Szaporodott	7		6	2	
Beteg ma- radt	128		6	6	
A járvány egész tartá- ma alatt ösz. mai napig	614	206	316	9	

Medgyesi Tivadar,
n. polgármester.

Biasini gyorsutazási menetrendje
1873. márcz. 27-től.

Kolozsvár és Nagy-Enyed között,
mivel a nappali vonat beszünttetett, Biasini gyors-
utazása 1873. mart. 27-től kezdve Kolozsvárról
Nagy-Enyedre küldi gyorskocsiját, még pedig oly
formán, hogy Kolozsvárról reggel 8 órakor minden
nap indulva d. u. 4 1/2 órakor Nagy-Enyedre érke-
zik, Nagy-Enyedről Kolozsvárra estvéli 10 órakor
indulva, reggeli 8 órakor Kolozsvárra érkezik. Ezen
meneten kívül lehet Kolozsvárról Nagy-Enyedre d.
u. 4 órakor is indulni, ugyszintén Nagy-Enyedről
éjjeli 3 órakor Kolozsvárra indulhatni, csak hogy
ezen meneteknél Felvinczről N.-Enyedig és N.-
Enyedről Felvinczig a vasutal kell utazni.

Egy személy ára 30 font szabad podgyász-
szal Kolozsvárról N.-Enyedig vagy vissza az első és
közbülső Coupeba 5 frt, hátulsó Coupeba 4 ft 50 kr.
tulsuly 5 kr. Tordáról Nagy-Enyedig vagy vissza
első vagy közbülső coupéba 3 frt — hátulsó cou-
peba 2 frt 60 kr. tulsuly 2 1/2 kr. — Felvinczről
N.-Enyedig vagy vissza 1 frt, tulsuly 1 kr. fon-
tonként.

Felvételi iroda Nagy-Enyeden Vágó Fe-
re n c z szállodájában.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.
Jul. 26-ról. 1873 5% metaliques 68.—
nemzeti kölcsön 72.65. 1860-diki államköl-
csön 102.10 Bankrészvények 972. Hitelrészvé-
nyek 215.— London 111.60. Ezüst 108 60.
Cs. kir. arany —.— 20 frankos arany 888. 1/2.
Földtehermentesítési kötvények: Magyar 77.
— Temesi 75.— Erdélyi 74.75. Horv. Szlavon.
77.50

Nyiltér.

[22—60]

**Titkos betegségeket
és
tehetetlenséget
(elgyengült férfierőt)**
ugyszinte
hugycsőszűkítéseket, magkiömléseket
gyógyít gyökeresen fényes és tartós siker
biztosítása mellett
Dr. Handler Mór
orvos- és sebész tudor, szülész és szemész.
Rendel naponként: délelőtt 11 órától 1-ig
és délután 3 órától 5-ig.
Lakik Pesten, Lipót-város, nádorutca 13. szám,
1-ső emelet 14. sz.
Díjjal ellátott levelekre azon-
nal válasz adatik.

Felelős szerkesztő **Sándor János.**

A bécsi világtárlat látása mesés meglepetést nyújt. A jelenkor ez egyetlen nagyszerűségének

882

5—20

Erdélyben a legnagyobb úti kellék gyári raktár Csapó Sándornál Kolozsvártt.

u. m.

500 darab úti faláda osztályzattal és a nélkül . . . . . 4 frt. 80—20 frtíg.	50 darab gummi-köpeny . . . . . 10 frtől, 24 frtíg.
1000 " úti bőrönd . . . . . 2 frt 80 krtól 40 frtíg.	500 " szürke szemüveg és czvikker . . . . . 1 frtől, 2 frt 50 krig.
500 " kézi táská . . . . . 80 krtól, 5 frtíg.	5000 " fog- és körömkefe . . . . . 10 krtól 3 frtíg.
300 " úti táská . . . . . 1 frt 50 krtól, 10 frtíg.	2000 " ruha- és hajkefe . . . . . 50 krtól, 3 frtíg.
60 " felszerelt uti készlet . . . . . 5 frtől, 40 frtíg.	5000 " mindenféle fésű . . . . . 10 krtól, 1 frtíg.
500 " szivar- és pénztárca, zsebbevaló és oldalt függő . . . . . 30 krtól, 5 frtíg.	2000 " fürdő és közöns. viselő kalap 60 krtól, 4 frtíg.
300 " zsebbeli gyufatartó . . . . . 10 krtól, 2 frtíg.	200 " oldaltáska, nők és férfiak számára . . . . . 2 frtől, 10 frtíg.
5000 " zsebkés . . . . . 20 krtól, 8 frtíg.	100 " biztonsági uti pálcza . . . . . 1 frt 50 krtól, 5 frtíg.
3000 " sétatálcza . . . . . 30 krtól, 10 frtíg.	100 " Revolver . . . . . 8 frtől, 30 frtíg.
500 " eső- és napernyő . . . . . 1 frt 10 krtól, 15 frtíg.	

Legdusabb választék mindenféle közönséges és legfinomabb illatszerekből, szappanyokból, hajkenőcsökből, fogporokból és pépekből.

5000 pár férfi, női és gyermek cipők.

látogatására Kolozsvárról Bácsbe és vissza

GÁMÁN JÁNOS ÖRÖKÖSEI KÖNYVNYOMDÁJA

Kolozsvártt, főtér br. Bánffy-ház, és központi irodája

KERESZTESY PÁL PAPIRŰZLETÉBEN

főtér, Gyulay-ház, felvállal mindennemű

könyvnyomdai munkákat.

Alólírt könyvnyomda tisztelettel tudatja a helybeli és vidéki t. cz. közönséggel, hogy újonnan felszerelt és izletes be-
tükkel ellátott nyomdája azon kellemes helyzetben van, hogy mindennemű **nyomdai megrendelést** u. m.:

könyvek, bármely hazai nyelven, körözvények, rovatos iven, árjegyzékek, számlák, falragaszok, név- és meghívójegyek, gyászhirek,
baromútlevelek, vásárcédulák stb. stb. a lehető legjutányosabb árak, gyors és pontos szolgálat mellett.

A LEGÚJABB MINTÁJU NÉVJEGYEK 100 DARABJA **1 frt.**

Felvállal könyvnyomdai munkát is.

HIVATALOS MUNKÁKRA NÉZVE

a nyomda — miután Keresztesy Pál papir-üzletével és ez viszont a nyomdával egyesült — biztosítékot nyújt arra nézve,
hogy a papírok a legelső papir-gyárakból szereztenek be. és azok **a hivatalos munkákhoz valódi gyári áron számíttatnak,**
a legszükségesebb mintázatokból kész raktárt tart, a meglevőket postafordultával, a szokatlan formájukat pedig a legrövi-
debb idő alatt elkészíti.

Minden megrendelést kérünk egyenesen a nyomdába küldeni, hol a legnagyobb pontosság biztosítottik.

117—*

Gámán János örökösei könyvnyomdája.